

Специалист бла ушакъ

Сакъ болузгъуз: ургъуйла, зылыу чычханла, зубула

Баям, жайда биз жылы башка кезилеринден эсе сакъ болузгъа керекчи. Некъ 7 Табиғатта көбюрк заман оздуралы. Алай табияттың кочонон биле биригиз азын парилда, суу жайда нече терек багъабызда окуна саулуубузгъа кыялай къоркуула болганын билеиби. Бу кемчилли кетирер муратда аныгылуу ушагыбызны КъМР-ни инфекция ауруула анык СИИД-ге кжаау аран алтычык бөлөмюно таматасы Аппайаны Шамиль бла этгенби.

Жай келди. Ургъуйла да жайдыла. Нең жайылады? Ала жайлырча алагу суу керекди. Барган суу урдак, жеринде турган. Алай суу кыяда барды бизде? Юлейн толпиринде бардыла атылса, келле болуп, жылла бла туралды. Алай кир келле улуу заран келтиредиле.

Налычкык битеу юлейн толплери таанасалда, ургъуйланы жасуу кетиреди. Терезелесе сеткала болушгъу - ол да бир кесек солышды, алай тюз ойде болган кезуюгозге. Розетка салыны ишленген «ургу мурдарла» да бардыла, алай юлейн атыртын бичи саулуубузгъа да заран сала болур, аны да эсе тутугъуз.

Къалай эсе да, асламысызда хапар губулан ослеринден барды да, ургъуйла аслам эс буруймайды.

Губуну юсюнден кел айтылганыкыгъа, ол жаланда къоркуулдан биринди, торло-торлю аурууланы башка къуртла, къумурхала да жаргъа болалды. Къурт чибиле, аруула жайган гугуй ай безгекни жаңды. Жаз башында ургуйла умчайдыла, май айдан сора учуп башлайдыла.

Март айдан башлап октябрге дери уа губула тиргизиледи. Ара айтканым, аруула жайган чибиле, къурт-къумурхала, губула аз тойлодоле жаыда. Бизни регионда губула клешиво боррелиозну бла къырым безгекни (къымсак лихорадка) анык салды. Кёбюрк аймак республикада боррелиоз тубейди, алай анда-мында къырым безгек да төбөди, алай ол асламысында Ставрополь крайда болды. Къабарты-Малкъа бла Ставрополь край келди.

Болганлары себепли, бизге къырым безгекни жайган губула егерге болалды. Губу жайылмаган жер хазна жегиде, жалаңда бек суукъу реллеуле төбөди. Ашдырарды.

Кесибизни саклар онгла бармыдыла? Бардыла. Ала жерге тошкен чапыркылары, чирин турган къуаданы толпиринден чыгъап, кичеге илмилеп деп, сакълап туралды. Алайды да, сиз агъача барыгъа тибеген эсегиз, акъ эм бир торсоп кийимле кийгиз.

Алай эсегиз, юсюозге мингенин губуну ич эслериксиз. Губу этизиз, кетмес кочон, кёчөгизини бухакларын чындайларгызыны резинакларыну суугъузгу. Кёчөгизини, кёчөгизини бууну-кларын этизиге ич жайбыш болузгъа керекчиде. Бизни эм кыялынырдык болган жерге да кирмизги.

Агъача барыгъа кёлленген эсегиз, кийимлеригизге реппеленте себигиз, ала къурт-къумурханы ич къорсузда. Көчөгизде аданын санын къурт-къумурхадан къоруулачу ко-кюмсту санын алырда да болу-дук. Губула аданын ачык этине жетер ючюн, ерге минерге итину-кыюне. Къоруулачу ко-кюмсту ала аны тутарык кыялаан эм улуу толкери бла сызыкъла бардыла. Губула алагу кирсе, эки ми-нуттан аданы кыяны ичмалей, өлпө кыялды.

Агъача пикичке, шахарны паркында болсагъыз да, анда-санда кесигизге, сабийлеригизге да къарай-къарай туругъуз.

Агъачдан юйге полле, чапыркылары болган бутакла, къурган болп эм аллай башка затла келтирмесиз: губула алада бугунун тургъула болушдыла, угуа уа къарыла да къорла. Юйде итеригизге, киштиклеригизге да сакъ болузгъу, сойген ичигизги агъача сизни бла барган эсе, атырчыгызгъа жый-рымадан аслам губу келтирге болушдук. Санкт-Петербургда биреу итти юсюнде вирусну жайнуу губуну бармаклары бла эзгенини хатасындан ауруп өлгенди.

Губу иллингилей, къаба-мынды?

Ич аданын юсюне минде, бир топоне тагылады, сора айланн туралды бир сакъат чаклы, терисин эм жумушакъ жерин излейди. Кёчонгер жерин къабып кюймайды. Сёз ючюн, къол агъабызны губу къабал-маиды, нек дегенде алады терибиз къалында, кытыркыда. Сыртбызны, кёкюргибизни териси жуыркарыды, ма аламы къабыды.

Губу къапыланын ачытханын-дан билаллыкыыз да?

Угъай, ол ачытмайды. Асыру ууакъ затдан, гухмуху териге киргени сезилмейди. Андан сора да, губуну шытысында болган затла губула къапыланы билемиз-ча этедиле.

Битеу губула да ауруула-жамалдыла?

Угъай. Ауруу болган, аны микробларын жюроткен эм аны жайган губула болалды. Болмагъанла да бардыла. Аданын насобы тугъу, губу къапыланыкыгъа, бир зат да болмайды. Жыл сайн бизге, инфекция болышгъа, «губу кыял» деп, кел адам келди. Жюзе бл келеди, аруулганы уа - бир-эки адам. Ол да боррелиоз. Къырым безгек а андан да аз тубейди.

Аурууну шартлары?

Сизни къапыл губу ауруу-лу болушгъа, аны шартлары инфекциядан аруулганын багътан врача барыгъа керек болушдук. Андан сора уа бөлөк уйкекызу губу къапыл жерлериге эсе бур туругъуз.

Эчеафратти губу къапылдан сора, инкубация кезуюу 1-2 уйкекыгъа созулады. Алай сора да, ауруу кезин губу къапылдан сора экинчи кюнде неча ай озгъандан сора билдирге болушдук. Аданын тем-пературасы 38-40 градусуа дери кетирюлюкю, калтырауыкы кетирди, късарыгызгъа келли-ди, късарыксыз, багышгъа ауруушгъу, къарыуулганы-рыксыз, жукусу болушгъу, боноугъу, бетиги сын кытаргъа болушдыла.

Боррелиоздан аурусагъыз, губу къапыл жерни тегергени къызыртыгъа болушдук. Алай болса, аданын антибиотик дар-манна бла багаргъа керекди. Бу ауруу жетедик, майыгъа, жиклеге жетеди, дайым ауругъа айланаргъа, алай бла сизни кел жалаан ичиде къыйнал тургъу-га болушдук. Ауругъаннан хар ючюнче аданы губу къапыл терисинде абери кёрюмле-ди. Ауругъанын баша шартла бла - температураны кётюрлю-гени, шугутлени ачыгъанлары, адам терк арыганы бла билрге болушдук.

Былгъа къарагъанда, гриппге

ушайды: температура кётюрлю-еди, кыалтырауык тиеди, баш ауруйду, гепатит айныргъа болушдук - иегилени тубо ачыды, къусаргъа тартынасы, къусарсыз. Бир-бир губула экинч аурууну къозгъарык вирусну жагъаргъа болушдыла. Ол кезиуде бек къыйын аурурга болушдук.

Къапыланы да биле тургъанла, врача бармагъанла бармыдыла?

Бардыла. Боррелиозну ала-сакъ, замандына келмесе па-циент болышгъа, ол хроника халгъа кёчеди. Ол заманда боррелиа аданын этин сингип, жиклерине, бойрегине, бауру-на, мыысына жетеди. Анти-биотикле да ол болушмайдыла, ол осса. Тюз ауруу башланган кезиуде уа болушалабыз.

Насыкма, аданын асламысы, губу къапыл жерини кичитиле-кыштытып, ирин этип башла-анлай, бизге чабып жетедиле. Ирини кёзек, хирургиягъа ашы-рабыз. Кызыралп тургъанын эс-лесек, инфекцияларла анализле бериге ашырабыз. Былтыр ал-лай анализден сора бир къуым адамда боррелиоз ачыкъланган эди, аламы багъкъанбыз.

Минги тауну тийресинде тургисиз гылыу чычкылагъа аш берелде ала бла ойнайдыла. Ол тюзюмдө?

Ала ол бла ойнайдыла. Чычханладан къутурган эм башка къыйын аурула адамгъа жу-гаргъа болалдыла. Къутурган ауру замандына багътымсыз, андан адам өлуп кетеди. Дагъ-дыа эсигизге салама: чатырлада кылыргъа керекмейди, ары не къурт-къумурха да киредиле.

Не азы онг болуп, юйде кы-лыртыз. Бир жол бизге бир адам къутурган ауруу бла тошеди. Жарсыгъу, озуп эти ауруу, ол андан өлөп кетгенди. Агъачда болгъанында, аны гылыу чыч-каны къолун тырмагъанды. Ол анга эс бурмагъанды. Алда сора да, къутурп болгъанында, жуукълары бизге келтирген эдиле, алай кек болган эди. Хар ауруу да башланган кезиюнде багъталды, осса уа - бек къыйын.

Терек багъабызда губула болгъанлары бла болмагъанлары кыялы билрге болушдук?

Уун таякъла акъ быстырны неча варфельн жай жуукълары тагыл, аны бла кыдыкны эм юкюленин салысагъыз, губу-ла бар эселе, ала быстыргъа илимий кыялыккъа тойлодоле. Аланы пицет бла жыйыл кой-дорюгюз.

Ауругъан губу экинчи эм ий-некни къапыл эсе, аламы сот-лерин да, алай сотден этилген хумжуну да, къаймакыны да, термообработкандан өтмеген башка сют продуктулары да жай-рылмагъасы.

Губу териге иллингиз эсе, аны къалай кетирге керекди?

Аданын этине гухмухун сугъ-уп, къан иче тургъан губуну тыч-чынаргъа керекди. Жау куй-магъыз губуну юсюне, пицет бла тармагъасы. Бу эки амалны жайрылганыгъыз, губу ууланган шытысын сизни теригизге кыу-рыкды. Сизги халы бла губуну этизиге иллингиз жеринден буур, ара-бери этип суугузу-гуз. Губуну бармакларыгъыз бла да эмзиги, этип эсегиз, къолларыгъизны сапын бла иги жуугузуз. Губу къапыл жерни къышмагъыз.

Губу сизни этизиге терен кир-ген эсе, неча сиз аны чыгар-гыргъа къоркъа эсегиз, жу-укълдагы полилиникыгъа, трамундукта, инфекция ауру-улагъа багътан болышгъа барыгъыз. Враг губуну бек тап-чыгарып, пробиркага салып берир, губу зараны болгъанын бла болмагъанын кыяда тохаш-дырлыкъларын айтыр.

Аны теригизден кесигиз чы-гарыгъыз, мияла орунгъа са-лыгъыз, башы жуукългыз, Рос-потребнадзорну жуукълдагы лабораториясына этизгиз.

БАЙСЫЛАНЫ Марзят.

«Ата журтну къоруулаулары» фонд къуралганы эки жыл то-пгъанды. 2023 жылда 1 июнда аны бөлөмлери Россией биле реги-онлары ишине башлагъанды, ол санды Къабылан-Малкъа-да. Эжижлыкъларын белгилей, фондну регион бөлөмю бо кезиуде ишини къыска эслерин чыгар-гъанды. Аны пресс-службасындан билдиргенде, бу кезиуде 22 583 тилек берилди, аладан 27 217 тамамлангъандыла, къапыл-лары этти тинтиледи.

Асламдына социал болуш-лукъны, телеуени, «Жер-жерли къуыгъаланы ветеулары» деген аты тохташдыруу, законланы аныгылауу, психология, реабилитация омада медицина жапы бла себепликни, санаторийледе бакъдыруу сорулары бла келедиле бизге. Эчнчи аскер операцияны ветеранлары бла илген аскерчи-и юлейнри жерни жарысууларын, соруларын, излемлерин терк та-малар мурат бла фонд жууалы министрстволуа, ведомстволуа, жеринде власть органдыла, жаматлау организацияла бла 65 кемчиллими

Эсепле

«Жууапылыктыны толусуналай сезгенбиз, жангы негерлерибиз да бардыла»

къабыл кёргенди. Аскер комиссар, 316-чи эскер прокуратура, Уруну, социал къоруулу министрство, Социал фондну регион бөлөмю, Кызырал юридический бюро, Саулык сакълау министрство, Мадико-социал экспертиза бюросу бла бикотда кызы байламлыккъа къурагъанларын айтырчды, деп билдиргендиле фондунда. Ала Ата журтну къоруулауларына битеу

тийишли болушлукъ эгерге хазыр-дыла. Эки жылгъа биз ишине артыкча маганалы болгъанына тыюнонгениз, жууапылыктыны толусуналай сезгенбиз, жангы негерлерибиз да бардыла. Хорлам ючюн барыбыз да бирге къошалап ишлерге хазырбыз, деп къадыл-дыла фонддан.

Фонда МФЦ-ны бөлөмю иш-лейди. Кызырал юридический бюро, психологту кабинетлери къурагъандыла. РФ-ни Къоруулу министрствосуну аскер-социал арасыны келечиси да барды.

Баш бойлыгъыбыз адамла-дыла. Бимилли, сынаулу адамла жыйылгандыла фондда, ала Ата журтну къоруулауларына битеу

Социал координаторла хар жигитни да соруларын, излемле-

Итинулюк

«Чынты адамлыккыны таула арасында кёрдюк»

Турган жерибизни ариуугуз саулай дуннига да белгилади. Бери солурга къы-руулары оюсден таматары Илья Корнев, Владислав Мириню эм дизайнер Ветеран Горская бла ушакъ этгенби. Былгъада белорусла болуузу. Илья - «Заман гаетни жазылуу кампаниясына къошулуп, ич кесек адамгъа жаздырганды аны.

Сиз бизни районго келип, мында былай мекен ачаргъа къалай бла кёлленгенсиз? Мекен: Мен бери юч жыл мындан алгъа турист болуп келген эдим. Бу шахарны кёргеним-лей, оюнгеним. Бу жер бла меким байларга тауеллилик, фатар алып, жашап кыялгъаным. Кесим фотосымы, аны себепли, замангъа къо-шушана ашырмай, сойген ишини мында да анып, айнытурюм болгъанын бек къуангъап, полле тюне ачам. Андан бери мында жаматуны жышы, кылыгъыны тошуне, аламы не къвар жууам, бир бирге сакъ, тугулу болгъанын кёрюп, тауу халкыны таракълы оюсден окуп, шагырылгенин эдим. Кёлне кёрюп, алай хар кыялыгъымында да ётөп, жерлеринде ариуулуку бла халаллыккыны сакълай билге фамулу миллет болгъанын аныгъап, бери келтирмеке бикотда кыуанчам. Шукъум Владислав да алай чычаргъан эдим.

Владислав: Ксения айтырды, кёлгенден мекен бек жаратты, бу мекимно бек тургъанын эслейбиз. Шахарны ичинде адамгъа къуру шааруудан сора да, кёлю солурча бир аш ачыгъа тауеллиликте. Сора кесим IT компанияда ишлеп тура эдим, эки уакъдан илмилетим, баша шахаргъа кёлгеними да таматан Ильягъа билдирме. Умутубузу да анга айтып, бу жумушша инвестор болупту ти-ле. Ан да, сау болуп, келип, мекен кёргенге оюкча, терек оюкча, хар хени да сизоп, алай бла ишлеп башлагъым.

Бизини мында бардыраллыккыгъызга къалай инангансыз? Ксения: Мен келген замандан биогенно ююнде дери мында бек улуу терлеуниле бола туралдыла. Минги тауну тийресинде Европа менталны кёл чокчулке ишленди. Алшан-ула, кыямат оюле да - алай. Саулай район уула, атымак бла айный барышны эсленди. Тьерныауу юсюнден айтырма уа, туристе бери келгенин бери келди. Мында жашуу сабийликте бизде айтылуу жомакъларгъа ашыла. Халкыны таунык болгъанын сайын ол ынчаларгъа тийгуч жомакъларгъа заман-лары сезме. Нек деогиз да, ара шахарлада былай адамлыккы, сабырлыккы, инсанлыккы да вете бардыла. Мында кыаршы жуукълача барыштыр. Алагу да алагу алагу.

Владислав: Жаш төп бек аламатды. Сабийликке окуна оймикленин толу кёзюкюне бла къарайды. Аны себепли биз да алагуа мекенде артыртырк эсе бур муртадыбыз. Бизнес-плангъында сабийлеге улуу оту жарашдырлыккы, таула дала оюкча классла, тобешуле, концерт программала

да къуарыкыбыз. Чынты адамлыккыны болгъанын мында эсигеизе тошоралганыбыз.

Сизни бу ишде сынамыгъыз бармыды? Илья: Жашаууму бир кезиуде эшандан ишленди. Анда аш этилден башлап, тикни жыйлыгъа дери хар жумушун толтурганым. Аны себепли не къвар кыялы эм огурлу башламчылыккы болгъанын кесим эсет тимеле. Бери шухёулары айтып келген улам да, арталдыла сокурмангъаным. Табийгъатны ишлеуле келтирдибиз. Биринчи ишине жер-гин жасаргъан бир сезимле жарталдыбыз. Аны себепли мында жашагъан жаматуны не къвар игилик атылакъ да, архта турмагъады муртадыбыз. Ашла да татылуу, аламы жазыргъа-ла да бийик профессионалдыла.

Сиз ашаша, бу мекенин къурай туруп, эм башына неми салганыз? Илья: Бу ресторанын шаркъ ызылда къурагъаны бошдан тойлодо. Европалы ашлада шаркъ миллетлени ашлары да эсленича жарашдырдыгъа, дейбиз. Шеф-поварланы уаыкълап келтирдибиз. Биринчи ишине гыга тошореле, мындагыла келери да андан ары бардырлыккы оунама. Эрттен ашла изле-генеге хар торлюз зат болушук. Ушуурлугъа уа не къвар бай ташме къуаралсыз, ол къвар къуарыргъабыз.

Бизни миллет ашыны эсе алганымыз? Илья: Хау, бусугъады хычынлени тор-люенин тинтип, аламы тизмеле къоша турабыз. Ол аламат ашны хар миллет да таныдык саулай дуннида. Андан сора да, сотден жарашдырлыгъан аш-азыкъла бла эт ашла да кел болушдук.

Жамауат

Тарыгъыулазгъа бла тилеклеге кёре — тийишли магарла

Къабарты-Малкъаны Регионга оюу этиу арасы (LVP) республиканы инсанларыны тилеклерине бла тарыгъуларына къыска заманды къарайлырлана эмда тийишли мадарла этилдериле кыайгъарды. Ол ишинде социал сетлени тийи хайрынады: «Telegram», «Одноклассики», «ВКонтакте» - «Инцидент Менеджмент» бөлөмлеринде тарыгъыулазгъа кыарды. Алайды да, сотден айда юн мингеле жуукъ жарсуу белгиле этилгенди. Аланы бекюкс, хар замандына, социал жумушла, жамауат трансп-порт, жашау жер-коммунал молк, тийел-ни, жолланы тапандыруу, саулык сакълау бла байламдыла. Асламысы кыайлик бла Прокхидий шахар округлада эмда Узран му-ниципал районда жашагъаннадан келгенди. Хар бирине да тынгыла къурагъанды ома аламы ослеринден тийишли ведомстволгъа билдиргенди. Биогенлозде, орта эсет бла алгъанда, тарыгъуну тингитиуде тайда тийи-шли мадар этилге оюкча бла жаматлау кёл къуардыбыз. Ол а ишин ботон кыяматлы тарыгъыулар оң берди. Сагынгъанын кезиуде LVP-ну себеплиги бла республиканы районларын жылыу эмда таза суу бла жалчыртык, жолла жагыртырчык, светфордала ишлерин, кир суула саркъарыч,

кече орманла жарык болуучу, эркинилик къурагъан багуш теленин къуруттура, ыркы-ла жыйылмагъа мадарла этилгенди, башка жумушлу да тамаланды. Аны бла бирге LVP Баскан муниципал рай-онну кырал публиканы жарашдыргъан ад-министраторлары семинар бардырганды. Аны кезиюнде социал сетледе материалла басмаларгъа, эчи бетле къурагъа эм ала бла жетишилми кореширге оюрттендиленди. LVP озгъ-ан айда социал сетледе тура этилген кемчилликлеге къалай эс бурулганын, не мадарла этилгенлерин билир муратда му-бала байламдыла. Асламысы кыайлик бла Прокхидий шахар округлада эмда Узран му-ниципал районда жашагъаннадан келгенди. Хар бирине да тынгыла къурагъанды ома аламы ослеринден тийишли ведомстволгъа билдиргенди. Биогенлозде, орта эсет бла алгъанда, тарыгъуну тингитиуде тайда тийи-шли мадар этилге оюкча бла жаматлау кёл къуардыбыз. Ол а ишин ботон кыяматлы тарыгъыулар оң берди. Сагынгъанын кезиуде LVP-ну себеплиги бла республиканы районларын жылыу эмда таза суу бла жалчыртык, жолла жагыртырчык, светфордала ишлерин, кир суула саркъарыч,

дирыйгъанды. Аны маганасы - толтуруу-власть органына бла жер-жерли самоуправ-ление органыны ишлерине багъа биреге заманды къарайлырлана эмда тийишли мадарла байламлыккыны кючлерге. Андан сора да, «Жаркышан сорула» ру-бриканы келечеринде студияда кинокъады Роспотребнадзорну Къабарты-Малкъарда управлениысы таматасы, баш санитар врач Жирюслан Погов, Правительствонун Пред-седленин орунбасары Залим Каширкова, Прохидия районун администрациясыны баш-чысы Максим Ломов. «Ата журтну къоруу-лаулары» къурап фондну регион бөлөмюно таматасы Мурад Давод болгъанды. Ала бла этилген артык сору оюсденди. Ол санда республиканы мектептеринде бла сабий сдла-рында жуукъзан ауруулгандан башлап эчи аскер операцияга къатышылганды эм аламы юлейнриле алышукъ тапдырдыгъа дери. Эсет сала алышукъ. Регионга оюу этиу ара оюкча халда ишленди. «Инцидент менед-жмент» тарыгъуларыгъыз бла тилекле-ригизге эс бурор ючюн, аламы ослеринден социал сетлени биринде сагынгъылырға эмда тынгыларчык ачыкъланыргъа керекди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман хазырлагъанды.

Шагырейленю

Хайырлы байламлыккъыла

Черек районну ара болны-цасыны врачлары бу кюнде бардырылган «Вершина качества-2025» деген II Шим-ал-Кавказ конференцияга къатышганды. Саулык сакълауда ишленген саусузлагъа къоркъусузда эмда тынгылы медицина болушлук тапдыруу жапы бла СКФО-ну, Москваны, Красноярскны, Къазанын, Уданы, Тёбен Новгородон, Екатеринбургуну, Улан-Уданы эмда Бла-говещенскни, Россейн башка регионларыны врачларыны сы-наулары бла шагырейленирге эсет тапкъанды. Ишленди хайырлынырча келп жангы зат да билгенди. Конференцияда медицина болушлукну кыяматын кёл-

торюноу амаллары оююленди. Бизни эки кюнде анга къатышхандыла, экспертлени до-кладларыны тынгылаулары бла чекленип къалмай, пленар сёлешулуеге, сессияларга

эмда мастер-классларга да къатышханды. ХОПЛАНЫ Марзят. СУРАТДА: Черек район болны-цаны конференцияга къатышкан врачлары.

Ишакъи ТЕМУКЪУЛАНЫ Асият бардырганды.

Юйретну

Не болумда да апчымазча

Озган ыйкыда Элбрус районун сабий киталхасыны таматасы Алтайда Ажарыны башламчылыгы бла Отарланы Керим атлы 1-чи номери лицейи окуучуларыны врачла бла тобушулары болганды.

Клиникалы психолог Алимна Абизова бла филолог Кетенчицаны Фарида тобушуде сабийлеге кеслерини эм кылатарындагы төнгелини, танышларыны жашауларын кытхарууда биринчи медицина болушуну эте билинуо юсюнден айтканды.

Аны баш мураты сабийле тюрлюорто жашау болумда кеслерин психология жаны бла тюз, сабыр жүрөтө билирге юйрету болганды. Сөз ючкөн, медицина болушук керекли болумда тюзгөн

адам тынгсызлыкка кылырга болду. Аны себепли саусузга врачлары жанында болушук этилгини, кеслерин тюз жүрөтө билиу мағаналды. Не болумда да апчымазга керекди.

Сабийлени тобушуге келтирген устаз Балаланы Милена окуучулары бла бирге арчмага көп соруу бергенди. Мында ушаккыны мағаналы эм керекли болушун окуучулары сейир этип тынгылап, арта да хар темадан тынгылы соруу жарашдырып бергенлеринен да аңгыларча эди.

Көнгөшге кытышканда жашауларында болгын аллай кезуелени эсгергенди. Ала Алимна Исламова бла ол кезуелде кеслерин кылай жүрөтөлөрүн эм кылай жүрөтөгө керек болганын да эсгергенди.

Тобушуну ахырында психолог усталкыны сайлырга сюйгөн окуучула да болганды. Быллай мағаналы ушакыла жаш адам сабий кытышканын эчиди чөтөрчөдө. Аны себепли киталханы таматасы Анжела Сагидовна

көп тюрлю темалага жораланган «Терек столланы», көнгөшлени, прагмат сагытталы эм киталхана дөрселни кырайды.

ТЕМУККУЛАНЫ Асият.

Кыуанч

Бары да бирча хунерлиле

Бу кюнде Нальчикде республиканы Маданият фондуна жаш жырчылары аузалары жарык эшитилгенди. Ала бары да Россия Федерацияны сыйлы артисти Тауенланы Галинаны сохталарыдыла.

Жаш жырчылары диплом ишлерин Маданият фонду залында кыруулау төреге айланганды. Алага багъа бергенлени араларында уа РД-ни сыйлы артисткасы Наталья Гасташева бла КМР-ни сыйлы артисткасы

Ирина Даурова, Жабаги Казанко атлы маданият арны башчысы Темполаны Айшат бар эдиле.

Жаш жырчыларга концерттерини этген а Шимал Осетия-Алания Республиканы сыйлы артисткасы Мокьаланы Алина болганды.

Бу жаш адамла колледжде окугъан жылларында хунерликерин, тириллекерин, көп билирге сюйгөнлери, жыры жашырынлыкларына да төрөн тошюнгерини көргүзгөнди.

Ала республиканы атын айткандыларга «Көшкөм жокду», дегенди Тауенланы Галина, жыйылганын алларында сөлөшө.

Наталья Гасташева уа жаш адамлары факультары бийик болганын чөтгөндү.

Ол Тауенланы Галинаны факультура жаш телюно юйретуде кыялыны улуу болганын айтты, аңга ыспас этгенди.

Темполаны Айшат а бу жаш адамла бек биринчи Жабаги Казанко атлы маданият арда юйрөнгөнлери айтты, ала гитче заманырында окугъа тириллекерин көргүзгөнлери чөтгөндү. Мындан ары бютюн улуу сахнада жырларкыларына ийнанганын билдиргенди.

Жаш адамланы Маданият фонду таматасы Люза Макова да кызы алгышкыла ганды, фонду аттындан сауыгала да бергенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Спорт

Усталыкларын баямлап

Чөгөм шахарны физкультура-саулукун коючу арасында Совет Союзу Жигити Н.Т. Канкуевини хунермени аскер кылы тоюудан төрөли республиканы эршиш кыратканды.

Анда кеслерини эм кючлө гөжөсперибис сынагандыла. Черек району атындан «Бабуент» клубну келечилери сермешгенди. Ала

аны юйреткен Игорь Зенинин кыуандырганды.

Анда сора да, командалы эсепде Тимур Хакулов, Захар Иванов эмда Хо-чуланы Дамира биринчи жерге чыкканды.

Республикабыздан баргын Влад Запегин а коючу майдалга тийиши болганды. Ол биринчи жерге чыкканын жашка жалаанда бир балл кызылдырганды.

Солуу

Саулукун кючлеуно кыайгысын көрүп

КМР-ни курортла эм туризм министри Аскер Бифов, «Курорт «Нальчик» бирити уа», «Маяк», «Горный родник», «Грушевая роща» санаторийле болду, солгу-багы араланы молк-техника хазналарына, адамла тургъан отуларына кыарганды, ичиелери бла танышканды.

«Курорт «Нальчик» биритиню таматасы Хасанби Афов отулану, аш хазыранган жерни көргүзгөнди. Ол билдиргенча, бусагъатда санаторийни мекамларыны биринде Палестинадан кыачкычылы турдыла. Аланы эхиси бла министр ушакыла да бардыганды.

Архитектура-тарых мағанасы да болгын «Маяк» санаторийни башчысы Мамайланы Галина уа министрге гара суу-

лары бла бассейни көргүзгөнди, мында адамланы багында кылайы онгла болгандарыны юсюнден да айтканды. «Грушевая рощада» уа Аскер Бифов медицина жумушла кылай жалчытылынганыларына кыарганды, улуу бассейни кыруулушу не халда болганын да суратганды. Сакландыганды, ол солгу-багъа бек сюйгөн жерлерден бири болуукду.

Ахырында министр, Нальчкини санаторийлери республиканы курорт хазнасында улуу мағананы тухталларын белгилеп, саулукун кючлеген туризмин айттыгуа аслам магына берирге тийишсини чөтгөндү.

ХАБИБУЛАХЛАНЫ Зульфия.

Тошюндюрюу

Көпню билгенди, кеслерин да сынагандыла

«Мени кыоркусуз солгу кюнерим» деген ат бла бу кюнде Дюлискеде «Радуга» сабий реабилитация ардада тобушу болганды. Анда солгуанланы МСЧ-ни Къабарты-Малкварда Баш управленийсыны от эчючлук бөлүмюндө кыулук этгенле, кыарал автономспекторла да жоккыганды.

Ала сабийлеге кеслерин хатадан кыалай саклырга болуугун оюн халда юйретгенди. Алай бла беш майдал кырулганды. Биринде от эчючлукчелени Марат Халихов эм Тамерлан Алов ушакыла бардыргандыла. Ала от, сирнек бла ойнагын кыалай улуу хатага келтиргенин, от тошюно эре уа, андан кесин кылай саклырга, кыоруларга кереклисини юсюнден айтканды.

Инспектор Мырзаланы Анатолий а суунда кыоркусузлукчу жоруктары бла шагъерий этгенди, ала жазылгын киталчыклары да юлөшгөнди.

От тошюноге кыажуа билим беруу эм профессионал усталкыларына кыруулары жаны бла республикалары арны келечиси Мадина Аброкова биринчи болушук беруу акчалары көргүзгөнди. Сабийлени асламысы аллай болушук бераллыкларын бла

кыаллыкларын тренажерда да келтирилгенди. Къо-накыла сабийлеге ала не зат бла жалчытылынганылары, кыалай ишленгенлери да көргүзгөнди. Сабийле от эчючлукчелени кийимлерин да кийип көргөнди, ДПС машинада да олтургандыла, кыолан талканы алып, аны бла ишлерге да корошгөнди.

Тюрлю-тюрлю болумда кеслерин хатадан кыалай саклырга кереклисин билгенден сора да, сабийле көргөн заттарына кыуангандыла, ахырында уа къо-накылагы бирден: «Сау болуугуз!» - дегенди.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Бизге жаздыла

«Тууукъларыма тилибизни сакъларга аманат этемез»

Акъ-Суудан Бачиланы Лиза мында тууп кетгенди Къазакстанга. 1957-жылда «Коммунизмге жол» газет басмаланып башланганды. аны биринчи окуучуларынданды. Ол кесини юсюнден былай жазды:

«Бизден алгарагъа аманат этчи, жууукъларыбыз бери көчөп келген эдиле да, ала газетибизни ол кезиуде биринчи чыккыган номерини конверте салып, Къазакстанга ма алай ийген эдиле бизге. Сора мен тилейме да, ала хар басмалангын номерни почта бла жиберип, маркасы бла келсе, келе эди, аламык а сом төлөп, алай алып, окууп турганыма. Аны окугъан заманында ол элде жашагын таулупа, ол кезиуде уа сабий кызы эдим, жыйылып, ишден көлөп, жылгын да эте, жыргалгын да эте, газетде жазылганынга атыларын көргүзгөнлери чөтгөндү. Мындан ары бютюн улуу сахнада жырларкыларына ийнанганын билдиргенди.

окутамна-ангылатамна алага.

Тилегимни, газетни багысы алай улуу тошюнодо. Къо-лумда болмагын тюрлю кыласа, почтачыга: «Аллах ючюн, Света, пенсияман тыйып, аны манга жаздырмай кыюйма», - деп, аманат этем дөйм да. Айтканыма, бир жылы кыюймагын алама.

Алыгызы, окугъан этиги! Сабийлерим да окугъудула, тууукъларыма да анда басмалангандан хатар айтма. Дагында «Норюн» да жаздырбай. «Минги Тау» а алгын аны алай да тошю эди, аны да хар заманда алабы. Тау тилибизни билдирге керекчи.

Мен кызаачка окугъанма

жети классны, тау-ча бир сөз да билмей эдим. Ма газетибизни юсю бла юйрөнгөнме кеси тилибизге, аны билгенме. Къазакстанда мындан сора боран болмаз дерча жерде турганды, бир кыямда. Шолданд келсек, энише сарыга тешик бла севирип тошюно эдик, жарк асыры терен жаугандан, эшик ачылмаганды. Алай жерде да жашаганды, алай эсе да, аны тилибизни унутмаганды. Билгиз, эчиди төлөгө юйретигиз. Орусча болмаз, тау-ча юйрөнгөн сөлөшмөгөн сабийлерине!

Сабийле, тууукълар, садикге жорюп, тилибизге тошюно-мөсел, келит: «Ама, а это как?» - деп, орусча сорсала, алага: «Мен орусчу тийишу тошюноме, манга тауца айтгызы», - деп турганма. Бу юнлюке уа ала 63 тилибизде мени бла төнт сөлөшчүдү.

Улуу адамларыбыздан, ата-аналардан тилеген этем, сабийлеригизге кеси тилибизге сөлөшигиз! Олду сизден бизни, саклырга, тилеригизиз. Биз саклыганды, эчиди сиз да саклырга юйрөшгизиз!»

МОКЪАЛАНЫ Зукура хазырлаганды.

Башламчылык

Сейир филым, жашаууан юлгюле да

«Спортну Жигиттери» урушун Жигиттери деген битевруссий патриот басмалчылык чегинде Къабарты-Малкварны Спорт министрствосуна жаш гөжөле Улу Ата журт урушда спортчула кылай жигиттик атыларын юсюнден филымге кыаргандыла.

Бу ише СССР-ни аур атлетикадан спортну устасы, Къабарты-Малкварны физкультура сыны бла спортну сыйлы устасы, спортну ветеранлары Нальчикде биригилерини башчысы Ужаланы Владимир, аны орун-

басары СССР-ни боксдан спортну устасы, «Аскерчи жетимине ючюн» майдалны кавалери Анатолий Урусмаевтен, КМР-ни Парламентинде Жумааут советини эмда Россияни журналисттерини сокузуну келечиси Газаланы Маскут, спорт министри орунбасары Заур Хөвөж кытышканды.

Филым бошлагандан сора къонокыла сабийле бла ушакыла бардыргандыла, кеслерини жашауларындан сейир болуулары эсгергенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Игилендириу

Ток бла чырмаусуз жалчытырча

Жууук заманда «Россети Северный Кавказ» - «Кабалкнегор» биригуюно келечилери 74 гектар чакылы бирде ток изыла алагы заран жетдирге болуук бутактадан бла чыдырчыла, эчиди аламык, деп билдирлери биригуюно пресс-службасындан.

Ток ылагы эм башка объектеге жууукда өсгөн терекле бла юкюле алагы аууклыккыла саладыла, отюндө да кызы желлини бла жууучулары да сизилгенин тахталары аламы бутаккыларын эм чырыларын кесип кетериге тийишлиди. Жыл сайын аңа аслам эс бурулады эм бу жаны бла улуу иш бардырганды.

Быллай жумушла жорукыла тийишлиди эм саклыгыны саклыгыны башчылыклары бла тамамланганды. Эчиди техника бла оборудован алгандан хазыр этиледи. Ишле баргын кезиуде сагынып-

гын жерлөтө тоночтө өчюндө да тошеди. Болсада жумауат аны сылтупун аңгылайды эм арада гуршуккыла чыкылачуу.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Росгвардия

Ушкюкнз законсуз асыраганы ючюн – жазага

Росгвардияны КМР-де Управленийсыны кулукчулары ишле оргналы келечилери бла бирге Басханда жашагын инсандан законсуз асыралгын саутуну сыйгырганды. Праву нызамны саклауучу алгын башка судит этилген инсандан юкюндө илзе-титилу жумушла бардырганда, уучу

ушкюк тапкандыла, деп билдиргенди Бизге Росгвардияны пресс-службасында. Аны курамы тюрлендиргенди тохташдырылганды. Ушкюк атырдырга жаралууду, Басханчыга уголовный иш ачылганды.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Эсертиу

Ачыгъанла бар эселе, полицияга билдиргиз

Россейни МВД-сыны Нальчикде управленийсыны 1-чи номерли бөлүмю республиканы ара шахарында Шөгөнов аты орамада 3-юч номерли көп кыабан иштетуге ахчаны жыйуу законсуз кырулганы бла байланы тийтиле бардырды, Къу-

рулушун «Восток» обшество бардырды. Бу законсуз ишиси хатасы жетгенле бар эселе, аны юсюнден УМВД-ны 1-чи бөлүмюне билдирге болуукду: Нальчик ш., Ногмов аты орам, 47-чи мекам. Дежурный бөлүм, телефон: (88662) 49-43-03.

Эришюу

Эм чыдамлыны айырлыккыдыла

Къабарты-Малкварда триатлондан бийик тау «Эльбрусмен-2025» эришюу бардырылганды. Ол битен дунда эм кыабан диркюнок эришюге саналды, аны кыабан шахна тау келю, бургуулуу уууну, тауну төпеси бла өтөрдиле.

Эришюу 27 августда Огыры Чирик көлде

башланарыкы эмда Гарабашы станцияда 3888 метр бийикликде бошталкыды. Ол спортчулары кыарыларын, чыдамлыларында да улуу сынуу болуукду. Ала 3800 метрини жоердикле, аны машинадада 195 километрин, чабын да 42 километрин өтөрдиле.

УЧРЕДИТЕЛЪЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКВАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редактор КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан</p> <p>РЕДАКЦИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оубурубасары), ЖАНГУРАЛАНЫ Жахаб (баш редактору оубурубасары), ТОКЪЛАНЫ Борке (жууаны секретары), МУСУКАЛАНЫ Сакннат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМАЛАНЫ Зукура, УЛБШЛАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору приминий – 42-63-01. Баш редактору оубурубасары – 42-38-21, 40-04-82. Жууаны секретары – 40-28-97. Секретари – 40-39-62. Корректоры, спецнашты – 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕТОМЛЕРИ: Политика эм прав – 24-02-82. Экономика – 42-66-73. Культура – 42-66-76. Социал ишсе – 42-75-82. Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93. Окуучула бла байламкыла жорютою эм жылыну – 42-37-94. Сурат алауу – 40-59-18. Эчиди корреспондент – 42-68-72. Операторла – 42-66-85.</p>	<p>Редакция авторла бла хыятыт жорютөмөйдү. Къыз жазыла кытайы этпеймиз эм ала артка кытарылмайдыла.</p> <p>Газетде басмалангын материалды айттыгын омонда республиканы омону бла кесимге болуукдула. Алай айттыгын хар зат ючюн Россия Федерацияны Басманы юсюндө законду тийишликде материалды авторлары кесери жуууламы.</p> <p>Редакция апротандан 400 газет тизгенин (машина бла жазылгын 5-6 бет) келюно аймады.</p> <p>Газет Сызваны, информация телеууларыны эмда асламы коммуникацияны ишлери жаны бла федерал налар сулуны (Роскомнадзор) Кыабарты-Малкварда управленийсыны 2016 жылды 19 декабрде регистрация этилгенди.</p> <p>Регистрация номер – ПИ № ТУ07-00118. Индекс – П 5893</p>	<p>Газетин басмага «КМР-Медиа» ТКУ-чу компьютер службагы хазыр эткенди.</p> <p>Газет «Изагетство» «Южный регион» ООО-ну типографиясыда басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а</p> <p>Газеттин ислерин тапкылары ючюн КМР-ни почта сагыны федерал Управленийсы жуууламы.</p> <p>Телефоны: 76-01-21</p> <p>Газет ымылаккы юч көрө чыгъала – гөжөргө, орта, шабат кюнесде.</p>	<p>Номерге графикте көре 19,00 сагытта кыоз салынды. 20,00 сагытта кыоз салынганды</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫТЪАРЫЛА: Текуланы Хауа – дежурный редактор; Кетенчицаны Зульфия – жууалы секретарыны оубурубасары; Ахмат-алла Ловца (1-чи бет), Гезелвани Валентина (2-чи бет), Бийекушваны Жаннета (3-юч бет), Баллыаны Феруза (4-юч бет) – корректорла.</p> <p>Тиражи 1832 экз. Заказ № 1191</p> <p>Багысы 13 сомду.</p> <p>36000, Нальчик шахар, Ленин аты проспекти 5, электрон почта: elbor20@mail.ru</p>
---	---	---	--	---